

Asia C-621/18

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

3.10.2018

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Court of Session (Skotlanti, Yhdistynyt kuningaskunta)

Ennakkoratkaisupyyntöpäätöksen tekemispäivä:

3.10.2018

Hakijat:

Andy Wightman

Ross Greer

Alyn Smith

David Martin

Catherine Stihler

Jolyon Maughan

Joanna Cherry

Muut osapuolet:

Tom Brake

Chris Leslie

Vastapuoli:

Secretary of State for Exiting the European Union

COURT OF SESSION IN SCOTLANDIN

PYYNTÖ

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN

ENNAKKORATKAISUN SAAMISEKSI NOPEUTETUSSA MENETTELYSSÄ

asiassa

ANDY WIGHTMAN MSP YM.

hakijoina ja valittajina

vastaan

SECRETARY OF STATE FOR EXITING THE EUROPEAN UNIONIN

vastapuolena

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin sekä asianosaiset ja muut osapuolet

1. Ennakkoratkaisua pyytävänä tuomioistuimena on First Division of the Court of Session (ylin siviilituomioistuin, ensimmäinen jaosto, Skotlanti). Tuomioistuimen yhteystiedot ovat seuraavat: Diane Machin, Deputy Principal Clerk of Session, Court of Session, Parliament House, Parliament Square, Edinburgh, EH1 1RQ. [yhteystiedot poistettu].

2. Hakijoina ovat Andy Wightman, MSP [(Skotlannin parlamentin jäsen)], Ross Greer, MSP, Alyn Smith, MEP [(Euroopan parlamentin jäsen)], David Martin, MEP, Catherine Stihler, MEP, Jolyon Maugham, QC, ja Joanna Cherry QC, MP [(Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentin jäsen)], edustajinaan Aidan O'Neill, QC, ja David Welsh, Advocate, Elaine Motionin, Balfour & Manson, valtuuttamina, prosessiosoite 56–66 Frederick Street, Edinburgh, EH2 1LS. [yhteystiedot poistettu] [alkup. s. 1]

3. Muina osapuolina ovat Tom Brake, MP, ja Chris Leslie, MP, edustajanaan Morag Ross, QC, Jennifer Jackin, Harper Macleod, LLP, valtuuttamana, prosessiosoite Citypoint, 65 Haymarket Terrace, Edinburgh EH12 5HD. [yhteystiedot poistettu]

4. Vastapuolena on Secretary of State for Exiting the European Union (Euroopan unionista eroamisesta vastaava ministeri), asiamiehinään David Johnston, QC, ja Andrew Webster, QC, Office of the Advocate Generalin (Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen oikeudellisen neuvonantajan virasto) valtuuttamina. Yhdistyneen kuningaskunnan asiamiehenä unionin

tuomioistuimessa on Clare Brodie, hallituksen lakiasiainyksikkö, prosessiosoite 1 Horse Guards Road, London, SW1A 2HQ. [yhteystiedot poistettu]

Ennakkoratkaisupyyntö kohde ja merkitykselliset tosiseikat

5. Yhdistyneessä kuningaskunnassa 23.6.2016 järjestetyssä kansanäänestyksessä enemmistö äänestäjistä puolsi Yhdistyneen kuningaskunnan eroamista Euroopan unionista. Vuonna 2017 annetulla lailla Euroopan unionista (eroamisilmoitusta koskeva laki) (The European Union (Notification of Withdrawal) Act 2017) pääministerille annettiin lupa ilmoittaa Yhdistyneen kuningaskunnan aikomuksesta erota Euroopan unionista Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 50 artiklan nojalla. Pääministeri antoi kyseisen ilmoituksen Eurooppa-neuvostolle 29.3.2017.

6. Court of Sessionin käsiteltäväksi saatettiin 19.12.2017 hakemus, jossa hakijat, joihin kuuluu Skotlannin, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Euroopan parlamenttien jäseniä, vaativat antamaan vahvistavan ratkaisun (declarator), jossa todetaan, ”voidaanko, milloin ja miten, ilmoitus – – peruuttaa yksipuolisesti”. Oikeuskysymyksenä, johon hakijat haluavat saada vastauksen, on se, voidaanko ilmoitus peruuttaa yksipuolisesti ennen 50 artiklassa asetetun kahden vuoden määräajan päättymistä, mistä olisi seurauksena, että jos ilmoitus peruutetaan, Yhdistynyt kuningaskunta jäisi Euroopan unioniin. Vastapuolen kantana on ollut, että kysymys on hypoteettinen ja akateeminen, kun otetaan huomioon Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen kanta siitä, ettei ilmoitusta peruuteta.

7. Lord Ordinary (ensimmäisen oikeusasteen tuomari) kieltäytyi 8.6.2018 päivätyllä välipäätöksellä (määräys) ja siihen liittyvällä lausunnolla [– –] esittämästä unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyyntöä ja hylkäsi hakemuksen kolmella perusteella. Ensimmäiseksi Lord Ordinary katsoi, että asia oli hypoteettinen Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen omaksuman kannan valossa. Toiseksi Lord Ordinary oli sitä mieltä, että asia loukkaa parlamentin itsemääräämisoikeutta eikä se kuulu kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan. Kolmanneksi Lord Ordinary totesi, että asia on hypoteettinen, koska tosiseikkoja, joihin unionin tuomioistuimelta pyydetäisiin vastausta, ei voida todentaa. **[alkup. s. 2]**

8. Vuonna 2018 annettu laki Euroopan unionista (eroamista koskeva laki) sai kuninkaallisen hyväksynnän 26.6.2018. Kyseisen lain 13 §:ssä vahvistetaan erittäin yksityiskohtaisesti keinot, joilla parlamentilta haetaan hyväksyntää Yhdistyneen kuningaskunnan ja Euroopan unionin välillä 50 artiklan nojalla käytyjen neuvottelujen tulokselle. Erosopimus voidaan etenkin ratifioida ainoastaan, jos se sekä Yhdistyneen kuningaskunnan ja Euroopan unionin tulevia suhteita koskevat puitteet on hyväksytty House of Commonsin päätöslauselmalla ja niistä on keskusteltu House of Lordsissa. Jos hyväksyntää ei saada, hallituksen on ilmoitettava, miten se ehdottaa neuvottelujen suhteen meneteltävän. Jos pääministeri toteaa ennen 21.1.2019, ettei sopimukseen ole lähtökohtaisesti mahdollista päästä, hallituksen on jälleen kerran ilmoitettava, miten se ehdottaa

meneteltävän. Hallituksen on annettava kyseinen ehdotus parlamentin House of Lordsille ja House of Commonsille.

9. On mahdollista, että 50 artiklaan perustuvien neuvottelujen jälkeen sopimus tehdään tai sitä ei tehdä. Jos sopimus tehdään, House of Commonsin on päätettävä, hyväksyykö se sen. Jos sopimusta ei hyväksytä, eikä mitään muuta tapahdu, perussopimuksia lakataan soveltamasta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan 29.3.2019 alkaen. Vuonna 2018 annetun lain mukaan parlamentin jäsenten on äänestettävä siitä, ratifioidaanko Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen ja Euroopan unionin neuvoston välillä jokin sopimus. Jos mitään muuta ehdotusta ei ole tarjolla, äänestäminen ratifiointia vastaa johtaa Yhdistyneen kuningaskunnan eroamiseen Euroopan unionista 29.3.2019.

10. Court of Session hyväksyi 21.9.2018 päivätyllä välipäätöksellä ja siihen liittyvillä lausunnoilla [– –] [[http://www.bailii.org/scot/cases/ScotCS/2018/\[2018\]_CSIH_62.html](http://www.bailii.org/scot/cases/ScotCS/2018/[2018]_CSIH_62.html)] Lord Ordinaryn välipäätöksestä tehdyn valituksen (reclaiming motion) ja suostui hakijoiden pyyntöön siitä, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan nojalla esitetään ennakkoratkaisupyyntö. Argumenttien luonne ja tuomarien näkemykset niistä on esitetty lausunnoissa. Lyhyesti sanottuna Court of Session katsoi, ettei ollut akateemista eikä ennen aikaista tiedustella, onko oikeudellisesti mahdollista peruuttaa ilmoitus yksipuolisesti ja jäädä Euroopan unioniin. Court of Sessionin mielestä asia on epäselvä. Vastauksella voidaan selventää parlamentin jäsenille avoimia vaihtoehtoja heidän äänestäessään asiasta. Skotlannin parlamentin ja Euroopan parlamentin jäsenten intressistä riippumatta Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentin jäsenillä on intressi siihen, että asiassa annetaan ratkaisu.

Ennakkoratkaisupyyntöön perustelut

11. Court of Sessionille on esitetty kysymys siitä, ”voidaanko, milloin ja miten, ilmoitus – – peruuttaa yksipuolisesti” ennen 50 artiklassa asetetun kahden vuoden määräajan päättymistä. Hakijat väittävät, että unionin lainsäädännössä ei ole ainakaan 29.3.2019 saakka suljettu pois sitä, että Yhdistyneen kuningaskunta tekee omien perustuslakiin perustuvien vaatimustensa mukaisesti yksipuolisten päätöksen siitä, että se pysyy Euroopan unionin jäsenenä, peruuttamalla 50 artiklaan perustuvan ilmoituksen vilpittömässä mielessä. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on pysynyt kannassaan, jonka mukaan kysymys on hypoteettinen ja akateeminen, kun otetaan huomioon Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen kanta siitä, ettei ilmoitusta peruuteta. **[alkup. s. 3]**

12. Ainoastaan unionin tuomioistuin voi vastata lopullisesti kysymykseen siitä, voidaanko ilmoitus peruuttaa yksipuolisesti, ja jos voidaan, milloin ja miten. Tämän vuoksi asianosaiset eivät ole tiedustelleet Court of Sessionilta, miten 50 artiklaa on asianmukaisesti tulkittava, eikä Court of Session ole näin ollen ilmaissut näkemystään kyseisestä tulkinnasta. Unionin tuomioistuimelta on saatava vastaus asiaan ennen kuin Court of Session voi antaa vaaditun vahvistavan

ratkaisun. Tässä tilanteessa ennakkoratkaisupyyntö esittäminen unionin tuomioistuimelle SEUT 267 artiklan nojalla on Court of Sessionin mukaan tarpeen.

13. Unionin tuomioistuimelta pyydetään siis ennakkoratkaisua seuraavaan kysymykseen:

”Jos jäsenvaltio on Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 50 artiklan mukaisesti ilmoittanut Eurooppa-neuvostolle aikomuksestaan erota Euroopan unionista, sallitaanko unionin oikeudessa se, että ilmoituksen tehnyt jäsenvaltio peruuttaa ilmoituksen yksipuolisesti, ja jos näin on, millä edellytyksin ja minkälaisin vaikutuksin siltä osin kuin on kyse jäsenvaltion jäämisestä Euroopan unioniin?”

Pyyntö asian käsittelemisestä työjärjestyksen 105 artiklan 1 kohdan mukaisessa nopeutetussa menettelyssä

14. Kun otetaan huomioon asian kiireellisyys Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 50 artiklassa asetetun kahden vuoden määräajan johdosta ja koska parlamentin on käsiteltävä asiaa ja äänestettävä siitä hyvissä ajoin ennen 29.3.2019, unionin tuomioistuimen presidenttiä pyydetään päättämään käsitellä tämä ennakkoratkaisupyyntö työjärjestyksen 105 artiklan 1 kohdan mukaisessa nopeutetussa menettelyssä.

3 päivänä lokakuuta 2018

CJM Sutherland

Rt Hon Lord Carloway

Lord President of the Court of Session

[alkup. s. 4]